

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS**Į S A K Y M A S****DĖL LIETUVOS MEDICINOS NORMOS MN 53:2005 „GYDYTOJAS PSICHIATRAS. TEISĖS, PAREIGOS, KOMPETENCIJA IR ATSAKOMYBĖ“ PATVIRTINIMO**

2005 m. liepos 22 d. Nr. V-601

Vilnius

Vykdydamas Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymą (Žin., 1994, Nr. [63-1231](#); 1998, Nr. [112-3099](#)):

1. T v i r t i n u Lietuvos medicinos normą MN 53:2005 „Gydytojas psichiatras. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ (pridedama).

2. P r i p a ž į s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 1998 m. rugpjūčio 17 d. įsakymą Nr. 468 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 53:1998 „Gydytojas psichiatras. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ patvirtinimo“ (Žin., 1998, Nr. [75-2163](#)).

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ŽILVINAS PADAIGA

GYDYTOJAS PSICHIATRAS TEISĖS, PAREIGOS, KOMPETENCIJA IR ATSAKOMYBĖ

I. TAIKYMO SRITIS

1. Ši medicinos norma nustato gydytojo psichiatro veiklos sritis, teises, pareigas, kompetenciją ir atsakomybę.

2. Ši medicinos norma privaloma visiems gydytojams psichiatriams, jų darbdaviams, taip pat institucijoms, rengiančioms ir tobulinančioms šiuos specialistus bei kontroliuojančioms jų veiklą.

II. NUORODOS

3. Rengiant šią medicinos normą vadovautasi šiais teisės aktais:

3.1. Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymu (Žin., 1994, Nr. [63-1231](#); 1998, Nr. [112-3099](#));

3.2. Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymu (Žin., 1995, Nr. [53-1290](#));

3.3. Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymu (Žin., 1996, Nr. [66-1572](#); 1998, Nr. [109-2995](#));

3.4. Lietuvos Respublikos medicinos praktikos įstatymu (Žin., 1996, Nr. [102-2313](#); 2004, Nr. [68-2365](#));

3.5. Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymu (Žin., 1996, Nr. [102-2317](#); 2004, Nr. 115-4284);

3.6. Lietuvos Respublikos narkologinės priežiūros įstatymu (Žin., 1997, Nr. [30-711](#));

3.7. Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymu (Žin., 1996, Nr. [55-1287](#); 2002, Nr. [123-5512](#));

3.8. Lietuvos Respublikos biomedicininų tyrimų etikos įstatymu (Žin., 2000, Nr. [44-1247](#));

3.9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. sausio 9 d. nutarimu Nr. 234 „Dėl Psichikos sveikatos centro nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. [15-399](#));

3.10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 1 d. nutarimu Nr. 624 „Dėl Profesinės kvalifikacijos vertinimo ir pripažinimo nuostatų ir profesinės kvalifikacijos vertinimą ir pripažinimą vykdančių institucijų ir reglamentuojamų profesijų sąrašo patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. [46-1319](#));

3.11. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 1996 m. kovo 7 d. įsakymu Nr. 133 „Dėl Pirminio asmens psichikos būklės patikrinimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 1996, Nr. [28-695](#));

3.12. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 110 „Dėl Pirminės ambulatorinės psichikos sveikatos priežiūros paslaugų bazinės kainos, jų teikimo bei apmokėjimo tvarkos ir Psichikos sveikatos centro pavyzdinių įstatų bei specialistų veiklos“ (Žin., 1999, Nr. [25-722](#));

3.13. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. 552 „Dėl asmens sveikatos paslapties kriterijų patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. [109-3195](#));

3.14. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 634 „Dėl bendrųjų reikalavimų medicinos normoms rengti patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. [100-3192](#); 2003, Nr. [112-5031](#));

3.15. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 18 d. įsakymu Nr. 132 „Dėl Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo ir jos finansavimo tvarkos“ (Žin., 2002, Nr. [31-1180](#));

3.16. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. V-1 „Dėl Numerio gydytojo spaudui suteikimo ir panaikinimo nuostatų“ (Žin., 2003, Nr. [22-931](#));

3.17. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. V-208 „Dėl Būtiniosios medicinos pagalbos ir būtiniosios medicinos pagalbos paslaugų teikimo tvarkos bei masto patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. [55-1915](#));

3.18. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. V-469 „Dėl Medicinos praktikos profesinių kvalifikacijų rūšių sąrašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. [105-3906](#));

3.19. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gegužės 15 d. įsakymu Nr. V-396 „Dėl Medicinos praktikos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. [90-3316](#)).

III. TERMINAI IR APIBRĖŽIMAI

4. Šioje medicinos normoje vartojami tokie terminai ir apibrėžimai:

4.1. **gydytojas psichiatras** – medicinos gydytojas, įgijęs gydytojo psichiatro profesinę kvalifikaciją;

4.2. **gydytojo psichiatro praktika** – gydytojo psichiatro pagal nustatytą kompetenciją atliekama sveikatos priežiūra, apimanti asmens psichikos sveikatos būklės tikrinimą, ligų profilaktiką, diagnozavimą ir ligonių gydymą.

IV. BENDROSIOS NUOSTATOS

5. Gydytojas psichiatras profesinę kvalifikaciją įgyja baigęs universitetines medicinos studijas ir psichiatrijos rezidentūrą. Užsienyje įgyta gydytojo psichiatro profesinė kvalifikacija pripažįstama Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

6. Teisę verstis gydytojo psichiatro praktika turi gydytojas, Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka įgijęs gydytojo psichiatro profesinę kvalifikaciją ir turintis licenciją verstis medicinos praktika pagal gydytojo psichiatro profesinę kvalifikaciją.

7. Gydytojas psichiatras verčiasi gydytojo psichiatro praktika sveikatos priežiūros įstaigose, turinčiose licenciją teikti psichikos sveikatos priežiūros paslaugas.

8. Gydytojas psichiatras dirba savarankiškai, bendradarbiaudamas su kitais asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistais, socialinės rūpybos darbuotojais.

9. Gydytojas psichiatras vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais, šia medicinos norma, įstaigos, kurioje dirba, įstatais (nuostatais), vidaus tvarkos taisyklėmis bei savo pareigybės aprašymu.

V. TEISĖS

10. Gydytojas psichiatras turi teisę:

10.1. verstis gydytojo psichiatro praktika šios medicinos normos ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka;

10.2. turėti spaudą, išduotą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;

10.3. išrašyti receptus Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;

10.4. išduoti asmens sveikatos pažymėjimus (pažymas) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka;

10.5. konsultuoti asmenis Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

10.6. atsisakyti teikti sveikatos priežiūros paslaugas, jei tai prieštarauja gydytojo profesinės etikos principams arba gali sukelti realų pavojų paciento ar gydytojo psichiatro gyvybei, išskyrus atvejus, kai teikiama būtinoji medicinos pagalba;

10.7. nustatyti žmogaus mirties faktus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

- 10.8. gauti darbui būtiną informaciją apie asmenų psichikos sveikatos būklę bei kitais psichikos sveikatos priežiūros klausimais Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;
- 10.9. tobulinti profesinę kvalifikaciją Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;
- 10.10. gydytojas psichiatras turi ir kitų teisių, nustatytų Lietuvos Respublikos teisės aktų.

VI. PAREIGOS

- 11. Gydytojas psichiatras privalo:
  - 11.1. teikti būtinąją medicinos pagalbą;
  - 11.2. nepriskirtais gydytojo psichiatro kompetencijai atvejais siųsti pacientą konsultuotis ir gydytis pas atitinkamos srities specialistą;
  - 11.3. bendradarbiauti su kitais asmens bei visuomenės sveikatos priežiūros, slaugos ir socialinės rūpybos darbuotojais bei specialistais;
  - 11.4. propaguoti sveiką gyvenimą, psichikos sutrikimų prevencijos ir psichikos sveikatos tausojimo bei ugdymo priemones;
  - 11.5. įgyvendinti privalomas sveikatos priežiūros programas;
  - 11.6. laikytis gydytojo profesinės etikos principų, gerbti pacientų teises ir jų nepažeisti;
  - 11.7. tobulinti profesinę kvalifikaciją teisės aktų nustatyta tvarka;
  - 11.8. laikytis Medicinos praktikos licencijavimo taisyklių;
  - 11.9. tvarkyti medicinos praktikos dokumentus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;
  - 11.10. paaiškinti gydytojo psichiatro praktikos aplinkybes Sveikatos apsaugos ministerijos, teisėsaugos institucijų prašymu;
  - 11.11. taikyti tik įteisintus Lietuvoje tyrimo, diagnostikos ir gydymo metodus;
  - 11.12. atlikti kitas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytas pareigas.

VII. KOMPETENCIJA

- 12. Gydytojo psichiatro profesinę kompetenciją sudaro žinios, gebėjimai ir įgūdžiai, kuriuos jis įgyja baigęs gydytojo psichiatro profesinę kvalifikaciją suteikusias studijas, nuolat tobulindamas įgytą profesinę kvalifikaciją ir susipažindamas su psichiatrijos mokslo ir praktikos naujovėmis. Gydytojas psichiatras turi:
  - 12.1. žinoti:
    - 12.1.1. psichikos sveikatos priežiūros paslaugas reglamentuojančius Lietuvos Respublikos įstatymus ir kitus teisės aktus;
    - 12.1.2. suicidologijos pagrindus;
    - 12.1.3. pagrindinius psichologijos tyrimus ir jų reikšmingumą nustatant psichikos sutrikimus;
    - 12.1.4. psichoterapijos pagrindus ir indikacijas, rodančias, kad reikia gydyti psichoterapija;
    - 12.1.5. pagrindinius nervų ligų tyrimo būdus;
    - 12.1.6. patvirtintą stacionarinio gydymo ir priverstinio hospitalizavimo tvarką bei indikacijas;
    - 12.1.7. priklausomybės pacientų medicininės ir socialinės reabilitacijos principus;
  - 12.2. gebėti:
    - 12.2.1. įvertinti savižudybės grėsmės laipsnį ir pagal kompetenciją suteikti medicinos pagalbą;
    - 12.2.2. įvertinti psichopatologines būkles, kurioms esant taikoma būtinoji pagalba;
    - 12.2.3. nustatyti atskirų asmenų grupių profesinį tinkamumą;
    - 12.2.4. nustatyti psichikos sutrikimus, dėl kurių negalima leisti įsigyti civilinio ginklo;

12.2.5. nustatyti psichikos sutrikimus, dėl kurių reikia nutraukti ilgesnį kaip dvylikos savaičių nėštumą;

12.2.6. nustatyti psichikos sutrikimus, dėl kurių negalima įsigyti mechaninių transporto priemonių vairavimo teisių;

12.2.7. nustatyti transporto priemonių vairuotojų ar kitų asmenų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo būseną;

12.2.8. atlikti laikinojo nedarbingumo ekspertizę;

12.2.9. siųsti asmenį į Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybą prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos;

12.2.10. nustatyti medicininės indikacijas ir kontraindikacijas dėl asmens apgyvendinimo socialinės globos įstaigoje;

12.3. išmanyti:

12.3.1. bendrąją psichopatologiją (psichikos sutrikimų simptomus ir sindromus), jos biologinius ir psichologinius mechanizmus, šių sutrikimų įtaką paciento elgesiui, tikėtiną grėsmę paties ligonio ar aplinkinių žmonių sveikatai, gyvybei;

12.3.2. psichikos ligonių slaugos principus;

12.3.3. asmenybės, gydytojo ir ligonio tarpusavio santykių psichologiją;

12.3.4. aprobuotus biologinius psichikos sutrikimų gydymo būdus ir jų taikymą praktikoje;

12.3.5. gydymo elektros impulsu (elektros traukuliais) indikacijas, kontraindikacijas, šio metodo taikymą praktikoje ir galimas komplikacijas;

12.3.6. antipsichozinių vaistų veikimo mechanizmus, jų vartojimo indikacijas, kontraindikacijas, nepageidautinus efektus ir gydymo komplikacijas;

12.3.7. antidepresantų veikimo mechanizmus, jų vartojimo indikacijas, kontraindikacijas, nepageidautinus efektus ir gydymo komplikacijas;

12.3.8. nuotaikos stabilizatorių veikimo mechanizmus, jų vartojimo indikacijas, kontraindikacijas, nepageidautinus efektus ir gydymo komplikacijas;

12.3.9. trankviliantų veikimo mechanizmus, jų vartojimo indikacijas, kontraindikacijas, nepageidautinus efektus, prasidedančio pripratimo ir priklausomybės požymius ir gydymo komplikacijas;

12.3.10. nootropų veikimo mechanizmus, jų vartojimo indikacijas, kontraindikacijas, nepageidautinus efektus ir gydymo komplikacijas;

12.3.11. priklausomybės ligų pakaitinio gydymo indikacijas, kontraindikacijas ir komplikacijas;

12.4. mokėti diagnozuoti ir gydyti šiuos psichikos sutrikimus ir jų komplikacijas:

12.4.1. organinius ir simptominius psichikos sutrikimus, F00–F09:

12.4.1.1. demenciją, sergant Alzheimerio liga, F00;

12.4.1.2. kraujagyslių demenciją, F01;

12.4.1.3. demenciją, sergant kitomis, kitur klasifikuojamomis ligomis, F02;

12.4.1.4. nepatikslingą demenciją, F03;

12.4.1.5. organinį amnezinį sindromą, nesusijusį su alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu, F04;

12.4.1.6. delyrą, nesusijusį su alkoholiu ar kitomis psichoaktyviosiomis medžiagomis, F05;

12.4.1.7. kitus psichikos sutrikimus dėl galvos smegenų pažeidimo, disfunkcijos ar somatinių ligų, F06;

12.4.1.8. asmenybės ir elgesio sutrikimus dėl galvos smegenų ligos, pažeidimo ar disfunkcijos, F07;

12.4.1.9. nepatikslingą organinį arba simptominį psichikos sutrikimą, F09;

12.4.2. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant psichoaktyvias medžiagas, F10–F19:

12.4.2.1. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant alkoholį, F10;

12.4.2.2. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant opioidus, F11;

- 12.4.2.3. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant kanabinoidus, F12;
- 12.4.2.4. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant raminamąsias ir migdomąsias medžiagas, F13;
- 12.4.2.5. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant kokainą, F14;
- 12.4.2.6. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant stimulatorius, taip pat ir kofeiną, F15;
- 12.4.2.7. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant haliucinogenus, F16;
- 12.4.2.8. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant tabaką, F17;
- 12.4.2.9. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant lakiąsias medžiagas, F18;
- 12.4.2.10. psichikos ir elgesio sutrikimus vartojant kelis narkotikus ir kitas psichoaktyvias medžiagas, F19;
- 12.4.3. šizofreniją, šizotipinį ir kliesesinį sutrikimą, F20–F29:
  - 12.4.3.1. šizofreniją, F20;
  - 12.4.3.2. šizotipinį sutrikimą, F21;
  - 12.4.3.3. nuolatinį kliesesinį sutrikimą, F22;
  - 12.4.3.4. ūminį ir praeinantį psichozinį sutrikimą, F23;
  - 12.4.3.5. indukuotą kliesesinį sutrikimą, F24;
  - 12.4.3.6. šizoafektinį sutrikimą, F25;
  - 12.4.3.7. kitus neorganinius psichozinius sutrikimus, F28;
  - 12.4.3.8. nepatikslingą neorganinę psichozę, F29;
- 12.4.4. nuotaikos (afektinis) sutrikimus, F30–F39:
  - 12.4.4.1. manijos epizodą, F30;
  - 12.4.4.2. bipolinį afektinį sutrikimą, F31;
  - 12.4.4.3. depresijos epizodą, F32;
  - 12.4.4.4. pasikartojantį depresinį sutrikimą, F33;
  - 12.4.4.5. nuolatinis nuotaikos (afektinis) sutrikimas, F34;
  - 12.4.4.6. kitus nuotaikos (afektinis) sutrikimus, F38;
  - 12.4.4.7. nepatikslingą nuotaikos (afektinį) sutrikimą, F39;
- 12.4.5. neurozinius, stresinius ir somatoforminius sutrikimus, F40–F48:
  - 12.4.5.1. fobinius nerimo sutrikimus, F40;
  - 12.4.5.2. kitus nerimo sutrikimus, F41;
  - 12.4.5.3. obsesinį-kompulsinį sutrikimą, F42;
  - 12.4.5.4. reakcijas į sunkų stresą ir adaptacijos sutrikimus, F43;
  - 12.4.5.5. disociacinius (konversinius) sutrikimus, F44;
  - 12.4.5.6. somatoforminius sutrikimus, F45;
  - 12.4.5.7. kitus neurozinius sutrikimus, F48;
- 12.4.6. elgesio sindromus, susijusius su fiziologiniais sutrikimais bei somatiniais veiksniais, F50–F59:
  - 12.4.6.1. valgymo sutrikimus, F50;
  - 12.4.6.2. neorganinius miego sutrikimus, F51;
  - 12.4.6.3. seksualinių funkcijų sutrikimus, nesusijusius su organiniu sutrikimu ar liga, F52;
  - 12.4.6.4. pogimdyminio laikotarpio psichikos ir elgesio sutrikimus, neaprašytus kitur, F53;
  - 12.4.6.5. psichologinius ir elgesio faktorius, susijusius su sutrikimais ar ligomis, klasifikuojamomis kitur, F54;
  - 12.4.6.6. piktnaudžiavimą priklausomybės nesukeliančiomis medžiagomis, F55;
  - 12.4.6.7. nepatikslingą elgesio sindromą, susijusį su fiziologiniais sutrikimais ir fiziniais faktoriais, F59;
- 12.4.7. suaugusiųjų asmenybės ir elgesio sutrikimus, F60–F69:
  - 12.4.7.1. specifinius asmenybės sutrikimus, F60;
  - 12.4.7.2. mišrius ir kitus asmenybės sutrikimus, F61;
  - 12.4.7.3. ilgalaikius asmenybės pakitimus, nesusijusius su smegenų pažeidimu ir liga, F62;

- 12.4.7.4. įpročių ir potraukių sutrikimus, F63;
- 12.4.7.5. lyties tapatumo sutrikimus, F64;
- 12.4.7.6. seksualinio pasirinkimo sutrikimus, F65;
- 12.4.7.7. psichologinius ir elgesio sutrikimus, susijusius su seksualine raida ir orientacija, F66;
- 12.4.7.8. kitus suaugusiųjų asmenybės ir elgesio sutrikimus, F68;
- 12.4.7.9. nepatikslintą suaugusiųjų asmenybės ir elgesio sutrikimą, F69;
- 12.4.8. protinį atsilikimą, F70–F79;
- 12.4.9. psichologinės raidos sutrikimus, F80–F89.
- 12.4.10. elgesio ir emocijų sutrikimus, prasidedančius vaikystėje ir paauglystėje, F90–F98.

VIII. ATSAKOMYBĖ

13. Gydytojas psichiatras už padarytas klaidas, aplaidumą, netinkamą jam priskirtų funkcijų vykdymą ar bioetikos reikalavimų pažeidimą, taip pat už pareigų viršijimą atsako Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.
